

Nr 258.

Av herr **Helger**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 115, angående provisorisk löneförbättring åt biträdande lärare vid folkskolor. lärare vid mindre folkskolor och lärare vid småskolor.

I proposition (nr 115) den 10 mars detta år föreslår Kungl. Maj:t riksdagen

att på extra stat för år 1917 anvisa ett förslagsanslag av 500,000 kronor för beredande under åren 1916 och 1917 av provisorisk löneförbättring åt biträdande lärare vid folkskolor, lärare vid mindre folkskolor och lärare vid småskolor, att utgå enligt följande grunder:

1) Delaktighet i den provisoriska löneförbättringen tillkommer envar sådan biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, som för det år, löneförbättringen avser, icke enligt gällande allmän löneförfattning är berättigad till ålderstillägg;

2) den provisoriska löneförbättringen utgår med 60 kronor för år;

3) den provisoriska löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen;

ävensom bemyndiga Kungl. Maj:t att dels under år 1916 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna så stort belopp, som för oförmälda ändamål erfordras för år 1916, dels ock utfärda närmare föreskrifter, som för tillämpning av ovanberörda grunder må finnas erforderliga.

Då jag anser, att den av Kungl. Maj:t föreslagna provisoriska löneförbättringen dels är allt för otillräcklig och dels kommer ett allt för litet antal av ifrågavarande lärarepersonal till del, får jag härmed föreslå vissa ändringar i Kungl. Maj:ts förslag.

Hela antalet lärare vid småskolor och mindre folkskolor samt biträdande lärare vid folkskolor beräknas av folkskolöverstyrelsen till 12,500. Av dessa skulle endast 4,400 eller omkring en tredjedel komma i åtnju-

tande av den av Kungl. Maj:t föreslagna löneförbättringen, under det alla de övriga icke erhöles någon löneförbättring alls.

Visserligen är det sant, att de lärare, som befinna sig i första lönegraden, äro mest nödställda, alldenstund hela deras lön utgör allenast 500 kronor utom husrum och vedbrand. Men även de, som kommit i åtnjutande av 1—3 ålderstillägg à 60 kronor och sålunda erhålla respektive 560, 620 och 680 kronor, måste anses befinna sig i en synnerligen betryckt ekonomisk ställning.

I sitt i oktober 1914 avgivna utlåtande yttrar lärarlönenämnden om behovet av löneförbättring för nämnda personal följande, sedan nämnden redogjort för en undersökning angående personalens levnadskostnader, studieskulder m. m.:

»De här återgivna uppgifterna om folk- och småskollärarnas ekonomiska förhållanden giva vid handen, att dessa lärare befinna sig i ett synnerligen betryckt läge. De komma i regel ut till sin verksamhet med en betungande skuldsumma, åsamkad under studietiden. På grund av studieskulder och den ringa avlöningen äro de nödsakade att föra ett levnads sätt, som innebär en inskränkning av de nödvändigaste levnadsbehoven på varje punkt, och som för många, särskilt bland familjeförsörjarna och småskollärarinnorna, gränsar till ren nöd. Men oaktat detta, och oaktat de, i den mån tillfällen därtill stå till buds, uppsöka biförtjänster för att fylla ut de otillräckliga inkomsterna av arbetet i skolan, uppkommer för dem en årlig brist, som medför ökad skuldsättning eller gör dem — detta torde i särskild grad gälla småskollärarinnorna, för vilka i de lägre lönegraderna en i förhållande till deras ringa avlöning betydande skillnad mellan inkomster och levnadskostnader förefinnes — för sitt uppehälle beroende av understöd i en eller annan form av anhöriga.

Under sådana förhållanden anser nämnden, att behovet av en snar och genomgripande lönereglering för ifrågavarande lärare är oavvisligt.»

De lönebelopp, som nämnden i anledning härav föreslår för småskollärare med fast anställning, utgöra — familjetilläggen icke inräknade — för olika lönegrader 700, 850, 1,000 och 1,150 kronor, och om dessa belopp yttrar nämnden, att de icke äro större »än vad som med hänsyn till rådande levnadskostnader kan anses motsvara kravet på anständig bärning». Sedan detta skrevs, hava emellertid levnadskostnaderna ytterligare stegrats.

Under dessa förhållanden må det väl icke förvåna, om den kår, det här gäller, känner sig besviken, då Kungl. Maj:t föreslår en löneförbättring, låt vara provisorisk, av — 60 kronor, och t. o. m. denna obetydliga

löneförbättring tillerkännes endast en tredjedel av kåren, medan de övriga bli helt utan.

Visserligen är det sant, att kåren är så talrik, att en helt ringa löneökning medför för statsverket mycket stora utgifter. Men av medvetandet härom kunna lärarinnorna icke leva. Det måste vara samhällets skyldighet att sörja för att alla dess tjänare — de må vara aldrig så många — erhålla sin anständiga bärning.

För att bereda riksdagen tillfälle att bevilja småskollärarekåren en löneökning, som verkligen kan anses bidra till att avhjälpa det nödläge, hela denna kår befinner sig i, vill jag föreslå, att beloppet av löneförbättringen sättes till 100 kronor, och att detta belopp tilldelas alla lärare av ifrågavarande kategori, undantagandes dem, som erhålla det provisoriska lönetillägg, som riksdagen kan komma att besluta i anledning av punkt 163 i statsverkspropositionens åttonde huvudtitel.

För vinnande av denna löneökning åt så gott som hela småskollärarekåren för 1917 torde det vara skäl att avstå från kravet på löneökning redan under innevarande år, såsom föreslås i Kungl. Maj:ts proposition.

Antalet lärare vid småskolor och mindre folkskolor samt biträdande lärare vid folkskolor beräknas, såsom förut är nämnt, till 12,500. Dragas därifrån 165, som antagas komma i åtnjutande av lönetillägg i anledning av nyssnämnda punkt 163 i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, blir antalet av de lärare, som skulle erhålla det av mig föreslagna lönetillägget, 12,335 och det statsanslag, som härför erfordras, 1,234,000 kronor.

Det är min livliga förhoppning, att statsutskottet skall finna någon utväg att åstadkomma detta belopp.

Jag får därför vördsamt hemställa, att riksdagen må besluta

att på extra stat för 1917 anvisa ett förslagsanslag av 1,234,000 kronor för beredande under 1917 av provisorisk löneförbättring åt biträdande lärare vid folkskolor, lärare vid mindre folkskolor och lärare vid småskolor, att utgå enligt följande grunder:

1. Delaktighet i den provisoriska löneförbättringen tillkommer envar sådan biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, som för det år, löneförbättringen avser, icke kommer i åtnjutande av annan tillfällig löneförbättring av staten.

2. Den provisoriska löneförbättringen utgår med 100 kronor.

3. Den provisoriska löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen;

ävensom bemyndiga Kungl. Maj:t utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av ovanberörda grunder må befinnas erforderliga.

Stockholm den 6 april 1916.

Nils Helger.

I motionen instänma:

Harald Hallén.

Oscar Bogren.

P. Rydholm.

Aug. Lingström.

N A:son Berg.

W. Bäckström.

S. Welin.

K. M. Andersson.